

POSTANOWIENIE

22 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 lutego 2024 r. w Warszawie
zażalenia I. w P.(Włochy)
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 27 października 2023 r., VII AGa 755/23,
w sprawie z powództwa Syndyka masy Upadłości B. w K.
przeciwko I. w P.
o zapłatę,

1) oddala zażalenie;

**2) rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
pozostawia do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 października 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 24 marca 2023 r., którym oddalono powództwo Syndyka masy upadłości W. Ż. przeciwko i. w P. (Włochy) o zapłatę 130 864,60 zł, oraz przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy rozstrzygnął sprawę na posiedzeniu niejawnym, do czego w świetle art. 148¹ § 3 k.p.c. nie miał podstaw. W pozwie powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie sformułował co prawda wprost wniosku o przeprowadzenie rozprawy, jednakże

wniósł o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron oraz o rozpoznanie sprawy pod swoją nieobecność. Zdaniem Sądu odwoławczego, zawarcie w treści pozwu wniosków dowodowych, których przeprowadzenie może nastąpić wyłącznie na rozprawie, jest równoznaczne ze złożeniem *implicite* wniosku o przeprowadzenie rozprawy w rozumieniu art. 148¹ § 3 k.p.c. Nawet jeśli taki wniosek dowodowy nie zostałby uwzględniony, to nie powinno to eliminować potrzeby wyznaczenia rozprawy.

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego wzbudził także sposób zastosowania przez Sąd pierwszej instancji przepisów dotyczących koncentracji materiału procesowego i pominięcie przez Sąd Okręgowy złożonych wniosków dowodowych jako nieprzydatnych lub spóźnionych. Sąd pierwszej instancji stwierdził bowiem, że złożenie przez powoda oświadczenia, o którym mowa w art. 458⁶ k.p.c., nie zwalniało go z obowiązku przytoczenia wszystkich twierdzeń i dowodów już w pozwie, mimo że posiedzenie przygotowawcze nie zostało wyznaczone (por. art. 205¹² k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zauważył, że wytaczając powództwo strona powodowa złożyła wyciągi z obydwu umów dotyczące zwrotu zabezpieczenia dochodzonego w pozwie oraz pierwszą stronę umów. Przedstawiono do akt także pisma pochodzące od strony pozwanej, w których pozwana przyznawała istnienie obydwu umów, odstępowała od tych umów, jak również przyznawała istnienie kwoty zatrzymanej. W replice z 19 sierpnia 2022 r. syndyk wniósł zaś o zobowiązanie pozwanej spółki do złożenia kompletnych tekstów umów podwykonawczych, którymi upadły nie dysponuje. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na dużą niekonsekwencję w działaniach Sądu Okręgowego, który najpierw zobowiązał pozwanego do przedstawienia tych umów pod rygorem „negatywnej oceny” braku ewentualnego przedstawienia, jednak później nie wyegzekwował nałożonego zobowiązania, ani formalnie nie zmienił swojej decyzji w tym przedmiocie. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy w sposób nieprawidłowy procedował wniosek powoda o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia łączących strony umów, tym bardziej, że z uzasadnienia Sądu pierwszej instancji wynikało, że brak umów Sąd ten potraktował jako przeszkodę do odtworzenia treści stosunku prawnego stron i z tego powodu uznał za zbędne przeprowadzanie dalszych dowodów

w sprawie. Tym samym ostateczne nieuwzględnienie wniosku dowodowego powoda doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy nie tylko rozstrzygnął sprawę na posiedzeniu niejawnym, do czego nie miał podstaw, ale także nie dokonał żadnych ustaleń faktycznych, w tym przede wszystkim dotyczących przedmiotu i treści umowy, stopnia jej realizacji, charakteru odstąpienia od umowy, jego skuteczności, istnienia zabezpieczenia i jego wysokości, możliwości jego zwrotu w oparciu o tak zakreślony stan faktyczny i przy uwzględnieniu charakteru odstąpienia oraz roli, jaką zabezpieczenie miałoby pełnić - co uzasadniało uchylenie zaskarżonego orzeczenia w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c.

Pozwany wniósł zażalenie, w którym zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. Zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez bezzasadne uznanie, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, a także art. 3 k.p.c. *in fine* w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Na tej podstawie pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu celem jej rozpoznania.

W odpowiedzi powód wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc, czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena powinna mieć zatem charakter formalny i skupiać się wyłącznie na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia

orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. np. postanowienia SN z: 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41; 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, Nr 4, poz. 54; 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12 i z 28 lutego 2020 r., I CZ 5/20). Zakres tej kontroli nie obejmuje oceny wyrażonych w zaskarżonym orzeczeniu i niemających związku z przesłankami uchylenia orzeczenia poglądów, co do wykładni prawa, merytorycznego stanowiska w sprawie, oraz popełnionych w postępowaniu apelacyjnym uchybień procesowych, w tym także mających skutkować błędnym ustaleniem przyjętej w niej podstawy faktycznej (zob. postanowienia SN z 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12).

Na gruncie art. 386 § 4 k.p.c. przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd nie rozstrzygnął o tym, co było przedmiotem sprawy, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę, rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie, nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów stron dotyczących kwestii faktycznych lub prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda, a więc uchylił się od merytorycznej oceny zgłoszonego zarzutu, uznając, że nie może on być merytorycznie rozpoznany z określonych przyczyn, np. niezgłoszenia go w sposób skuteczny, zgłoszenia go po terminie lub jego niedopuszczalności (zob. postanowienia SN z: 4 września 2014 r., II CZ 41/14; 14 marca 2013 r., I CZ 7/13 i z 8 listopada 2013 r., I CZ 87/13).

Oceny zatem wymaga, czy Sąd pierwszej instancji rozpoznał merytorycznie zgłoszone w sprawie roszczenie. Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć przecząco. Zaniechanie zbadania i wyjaśnienia przez Sąd Okręgowy merytorycznej podstawy roszczeń ze względu na zastosowanie reguł koncentracji materiału procesowego, którego prawidłowość zakwestionował Sąd odwoławczy, odpowiada sytuacji ujętej w art. 386 § 4 k.p.c. jako „nierozpoznanie istoty sprawy”, a więc

uprawnione było uznanie jej przez Sąd Apelacyjny za podstawę uchylenia postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Zważywszy, że Sąd Apelacyjny nie zniósł postępowania przed Sądem pierwszej instancji, wydaje się, że ostatecznie nie wziął pod uwagę art. 386 § 2 k.p.c. jako podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego. Ubocznie można jednak zauważyć, że wydanie wyroku przez Sąd pierwszej instancji z naruszeniem art. 148¹ § 3 k.p.c. skutkuje pozbawieniem strony możliwości obrony praw, a w konsekwencji powoduje nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 14 marca 2023 r., II UZ 69/22). Zawarcie w treści pozwu osobowych wniosków dowodowych, których przeprowadzenie może nastąpić wyłącznie na rozprawie, należało zaś odczytywać jako wniosek o przeprowadzenie rozprawy, w rozumieniu art. 148¹ § 3 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 maja 2022 r., III CZ 151/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.

[SOP]

[a!]